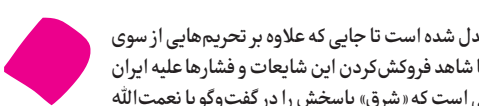

درگفت‌وگوی «شرق» با سفیر پیشین ایران در روسیه مطرح شد

باید دلسوز منافع خود باشیم

عبدالرحمن فتح‌اللهی، سفیر پیشین ایران در روسیه

سفیر پیشین ایران در روسیه در جریان دیدار با نمایندگان پارلمان روسیه

سفیر پیشین ایران در روسیه در جریان دیدار با نمایندگان پارلمان روسیه

◆ **در راستای گفته‌های شما کنستانتین سیمونوف، مدیر صندوق امنیت ملی انرژی روسیه در گفت‌وگو با شبکه «راسیا 1» روسیه عنوان کرد: «ایران تحت تحریم‌ها باقی می‌ماند و این تحریم‌ها سخت‌تر نیز می‌شود؛ اگر بخواهم صادقانه بگویم، این خبر خوبی برای ماست.» آیا گفته کنستانتین سیمونوف موضع رسمی روسیه است یا واسیلی نبنزیا و دیمیتری پولیانسکی؟**

عرض کردم نوعی از دوگانگی و دوبراگی در موضع‌گیری‌های روسیه برای رد و تأیید ارسال پهپاد وجود دارد. اما اگر در این دوگانگی، دوبراگی و موضع‌گیری‌های متضاد روس‌ها به دنبال کشف نیت واقعی مسکو باشیم، بدون شک روسیه از تحریم ایران در سایه جنگ اوکراین یا هر دلیل دیگری سود می‌برد. بنابراین به بخشی از مصاحبه شما با آقای فلاحت‌پیشه در همین روزنامه «شرق» اشاره می‌کنم که هیچ‌کس به اندازه روسیه از تحریم ایران قوتجامل گرفته است، چون با این وضعیت بخشی از این انرژی‌ها سیاسی، تحریم‌ها و فشار جامعه جهانی بر روسیه با کشور دیگری مانند جمهوری اسلامی ایران تقسیم می‌شود، وگرنه معمول و مرسوم نیست که کشوری به دلیل فروش تسلیحات با این فشار، تحریم و حمله رسانه‌ای مواجه شود. فروش تسلیحات اقدام غیرمتعارفی در مناسبات جهانی نیست. به‌رحال جنگ‌ها با تسلیحات، تجهیزات و جنگ‌افزارها انجام می‌شوند، چه‌سلا خود اروپایی‌ها و به‌خصوص آمریکا از ایجاد جنگ و تداوم و تشدید آن، در طول سال‌های گذشته برای حمایت از کمپانی‌های اسلحه‌سازی سود بسیار فراوانی به جیب زده‌اند، همچنانی که در همین جنگ اوکراین، اروپا، آمریکا و ناتو به شکل رسمی و آشکارا حمایت تسلیحاتی از کی‌یف را در دستور کار خود قرار داده‌اند. بنابراین اینجا باید مسئله روشن شود و این اتهام را رفع کنیم. واقعا اگر مشخص شود جمهوری اسلامی ایران سلاخی را به روسیه داده است، مطمئنا وضعیت به جایی می‌رسد که فشارها روزبه‌روز به ایران افزایش پیدا خواهد کرد. این همان نکته‌ای است که روسیه اتفاقا با اشراف به آن سعی کرده است ایران را دراین‌خصوص دخالت بدهد.

◆ **پرسش مهم‌تری که در این بین مطرح است، ناظر به همان دوگانگی فضای سیاسی و رسانه‌ای در داخل کشور است؛ چرا درحالی‌که وزارت امور خارجه، شخص وزیر و سخنگو می‌تواند موضع رسمی کشور در هر مسئله‌ای است، باید برخی مقامات و رسانه‌ها این ادعای رسمی ایران و وزیر را زیر سؤال ببرند؟**

اتفاقا این پرسش شما بسیار مهم است و برای من هم لاینحل مانده که چرا در زمانی که با روی‌کارآمدن رئیسی و یک‌دست‌شدن قدرت منطقا باید همه نهادها و قوا از مجلس تا قوه قضائیه، دولت، رسانه‌های همسو، نیروهای اطلاعاتی، دفاعی و نظامی ما هم در یک شاکله واحد به شکل هماهنگی عمل کنند، شاهد این فضای دوصدایی و چندصدایی هستیم که عملا هزینه‌های بسیاری را برای دولت متبوع خود که با گروگذاشتن آبروی سیاسی‌شان روی کار آمده است، ایجاد کنند؟! به‌رحال سعی شده است که یک دولت و جریان قدرت یکدستی در ایران شکل بگیرد. پس قاعدا این فضای دوصدایی و چندصدایی معنا ندارد. یعنی باید بین دولت، شورای عالی امنیت ملی، نهادهای اطلاعاتی، نظامی و دفاعی و… یک صدای واحد شنیده شود. چون دولت رئیسی دولت مدنظر آنها بود، پس نباید اختلافی بین این نیروها و جریان‌ها وجود داشته باشد، اما برخلاف این انتظار ما شاهد آن هستیم که در عمل برخی جریان‌ها و رسانه‌ها با مواضع و اقدامات

نوعی از دوگانگی و دوبراگی در موضع‌گیری‌های روسیه برای رد و تأیید ارسال پهپاد وجود دارد. اما اگر در این دوگانگی، دوبراگی و موضع‌گیری‌های متضاد روس‌ها به دنبال کشف نیت واقعی مسکو باشیم، بدون شک روسیه از تحریم ایران در سایه جنگ اوکراین یا هر دلیل دیگری سود می‌برد. بنابراین به بخشی از مصاحبه شما با آقای فلاحت‌پیشه در همین روزنامه «شرق» اشاره می‌کنم که هیچ‌کس به اندازه روسیه از تحریم ایران خوشحال نیست

عبدالرحمن فتح‌اللهی: در روزهای اخیر شایعه ارسال پهپاد از سوی جمهوری اسلامی ایران به روسیه به سرفصل جدیدی از منازعات، تحریم‌ها، فشارها و هجمه‌های رسانه‌ای علیه تهران بدل شده است تا جایی که علاوه بر تحریم‌هایی از سوی انگلستان و شـورای اروپا، پای ایران به جلسه غیرعلنی چهارشنبه هفته گذشته شورای امنیت سازمان ملل هم کشیده شد. با در نظر گرفتن سیر تحولات به نظر نمی‌رسد که به این زودی‌ها شاهد فروکش کردن این شایعات و فشارها علیه ایران باشیم. دراین‌میان برخی معتقدند فضای کنونی برای روسیه مطلوب است؛ اما حتی اگر گزاره شایعه علیه ایران نزدیک به واقعیت باشد، باید پرسید که موضع تهران چیست؟ این سوآلی است که «شرق» پاسخش را در گفت‌وگو با نعمت‌الله ایزدی بی گرفته است؛ آنچه در ادامه می‌خوانید حاصل کپ‌وگفت با آخرین سفیر جمهوری اسلامی در اتحاد جماهیر شوروی و اولین سفیر ایران در روسیه است.

◆ **در روزها و هفته‌های اخیر مسئله شایعه ارسال پهپاد، موشک‌های کوتاه‌برد بالستیک زمین به زمین و همچنین کمک مستشاری جمهوری اسلامی ایران به روسیه به محلی برای مانور سیاسی، دیپلماتیک و هجمه رسانه‌ای علیه تهران بدل شده است؛ اگر فرض را بر صحت این ادعا بگذاریم، به باور شما چرایی اقدام تهران در ارسال این تجهیزات به روسیه چیست؛ آیا آن‌گونه که در یک سناریو مطرح است تهران با این اقدام به دنبال خرید تجهیزات و تسلیحاتی مانند جنگنده سوخو- ۳۵ است یا به واسطه سیاست ضدایرانی کی‌یف، ایران به دنبال انتقام‌گیری بود؟**

من تا به اینجاى مسئله که اخبار و تحولات مربوط به این ادعا را رصد می‌کنم، هر آن چیزی که مطرح است، بیشتر به گفته‌های مقامات اروپایی، آمریکایی و خود مستولان اوکراینی بازمی‌گردد. البته در کنار آن ادعاهاى ضدونقیض مقامات روسیه هم مطرح است تا جایی که برخی اعتقاد دارند موتور اولیه این هجمه‌سازی علیه ایران از سوی خود روس‌ها روشن شد. حال جمهوری اسلامی ایران و به‌خصوص دستگاه سیاست خارجی و شخص وزیر امور خارجه بارها به‌صراحت عنوان کرده‌اند که جمهوری اسلامی ایران هیچ پهپاد و تسلیحاتی را به روسیه با هدف به‌کارگیری در جنگ اوکراین ارسال نکرده است. با این حال مجموعه این هجمه‌ها و مانورها علیه تهران به قدری شدید است که موضع ایران شنیده نمی‌شود؛ چون پروژه در اصل یک پروژه سیاسی با هدف فشار بر کشور است.

◆ **در یک فرض محال، اگر یک درصد این ادعا صحت داشته باشد، چرایی اقدام تهران در ارسال تسلیحات را چه می‌دانید؟**

به نظر من هر سه گزینه مدنظران در یک سینرژی می‌تواند در مجموع پاسخ چرایی سؤال شما باشد؛ یعنی اگر ما فرض را بر صحت ادعاهاى مقامات اروپایی، آمریکایی و اوکراینی بگذاریم، از یک طرف امکان دارد که ایران واقعا یا یک نگاه تبادل تسلیحاتی سعی کرده است با اقداماتی نظیر ارسال پهپاد، روسیه را مجاب به فروش برخی اقلام راهبردی مانند جنگنده کند که من آن را بعید می‌دانم.

◆ **چرا؟**

چون حتی اگر در طرف ایران چنین نیتی هم در ارسال پهپاد به طرف روس وجود داشته باشد، بعید می‌دانم مسکو حاضر به دادن جنگنده باشد.

◆ **سهم و وزن دو گزینه دیگر چقدر است؟**

طبیعتا شرایطی که بعد از ساقط‌شدن هوایمای مسافربری اوکراینی در مناسبات دو کشور ایران و اوکراین به وجود آمد، باعث شده است که تهران نینگاه مثبتی به کی‌یف نداشته باشد؛ چون اوکراین عملا فشار مضاعفی را به ایران وارد کرد؛ بنابراین حتی اگر مسئله جنگ اوکراین هم نبود، سواست این سقوط روی مناسبات دیپلماتیک دو کشور تأثیر خود را گذاشته بود و می‌توانه وضعیت را هم پیچیده و بغرنج کند؛ کم‌اینکه شرایط حال حاضر در روابط دو کشور هم چنین است. از این منظر و‌وقوع جنگ اوکراین نیز به عامل مضاعفی تبدیل شد که روابط دو طرف به سطح کاردار تنزل پیدا کند و حتی زمزمه‌های قطع روابط اوکراین با جمهوری اسلامی ایران به گوش برسد. در کنار آن باید این واقعیت را هم گوشزد کرد که تهران متأسفانه در سال‌های اخیر با روسیه همسویی بیشتری داشته است. درعین‌حال چون نوع عملکردمان در مقابل اروپا و آمریکا ما را به یک بن‌بست رسانده است، اگر ایران، روسیه را هم از دست می‌داد، به یک انرژی سیاسی و دیپلماتیک دچار می‌شد؛ بنابراین تهران از روی اجبار و شاید آکراه طرف روسیه را گرفته باشد.

◆ **به باورتان دلیل یا دلایل موج‌سواری‌های زلنسکی و کی‌یف علیه جمهوری اسلامی ایران هم به همین مناسبات ساقط‌شدن هوایمای اوکراینی بازمی‌گردد یا هم‌راهی تهران با مسکو یا فشار اروپا و به‌خصوص ایالات متحده به اوکراین؟**

من معتقدم این مسئله ربطی به فشار آمریکا ندارد؛ نیمی‌کویم این پارامتر مهم نیست؛ اما ما هم به سهم خود در شکل‌گیری رفتار ضدایرانی اوکراین در این مدت مقصریم. ما رفتار متناقضی در داخل مشاهده می‌کنیم. وزیر امور خارجه یک حرف می‌زند و دیگر نهادها و رسانه‌ها عملا دست به ستایش حمله پوتین به اوکراین می‌زنند؛ بدیهی است که این رفتار متناقض قابل دفاع نیست. به‌همین‌دلیل حتی اگر مسئله فشار آمریکا، اروپا و ناتو را بر اوکراین و شخص زلنسکی هم کنار بگذاریم، کی‌یف به این نتیجه می‌رسید که باید رفتار دیگری در برابر تهران داشته باشد.

◆ **یعنی موج‌سواری اوکراین و شخص زلنسکی علیه ایران و اقدام کی‌یف در کاهش سطح روابط با تهران یا احتمال قطع روابط با ایران قابل دفاع و توجیه‌پذیر است؟**

نه قابل دفاع است و نه توجیه‌پذیر؛ اما اجتناب‌ناپذیر است. به هر حال ما باید بدبیزیم که در برخی مواقع و برهه‌ها نتوانستیم آن‌گونه‌که باید رفتار صریح و شفافى در جنگ اوکرین داشته باشیم.

◆ **در پاسخ به سؤال نخست عنوان کردید که رسما تهران ارسال پهپاد را تأیید نمی‌کند، بله نکته شما درست است؛ اما پرسش جدی‌تر آن است که چرا موضع‌گیری رسمی جمهوری اسلامی ایران پذیرفتنی نیست؛ آیا صرفا به دلیل آن است که یک پروژه سیاسی با هدف فشار به تهران در جریان است یا عوامل دیگری هم برای داده‌گرفتن موجب وجود دارد؟**

همان‌طورکه گفتم، احتمالا از اساس این مسئله یک نگاه سیاسی را در دل خود دارد، با این هدف که فشار جدی به ایران وارد شود؛ اما عوامل متعدد دیگری هم باعث شده است که عملا گفته‌های صریح و رسمی مقامات جمهوری اسلامی ایران و به‌خصوص دستگاه سیاست خارجی و شخص وزیر امور خارجه درخصوص تکذیب و رد ادعای هرگونه ارسال و فروش پهپاد و دیگر تسلیحات به روسیه محلی از اعتبار نداشته باشد و به آن توجهی نکنند.

◆ **چه عواملی؟**

متأسفانه علاوه بر نوعی شیظنت سیاسی و رسانه‌ای از سوی مقامات روس در چند ماه گذشته که کاملا عمدی هم بوده است و اکنون هم ادامه دارد، در داخل کشور ما با یک فضای دوگانه و متضاد روبه‌رو بودیم؛ یعنی در عین حالی که مقامات دیپلماتیک و دستگاه سیاست خارجی مسئله را تکذیب کردند و حتی در گفت‌وگوی تلفنی حسین امیرعبداللهیان با آقای کوبل، همتای اوکراینی خود، این مسئله رد شد و به کی‌یف این اطمینان خاطر داده شد که از طرف تهران هیچ تسلیحات و پهپادی به روسیه داده نشده است، برخی مقامات و نهادها در داخل کشور ادعایی خلاف آن را مطرح کردند و رسانه‌هایی هم با نمایش تصاویر و عکس‌های عملیات پهپادی در اوکراین عملا گفته‌های امیرعبداللهیان را زیر سؤال بردند. از طرف دیگر آن‌گونه که مقامات اوکراینی و شخص زلنسکی هم ادعا می‌کنند، لاشه این پهپادهای ایرانی در اختیار آنها قرار گرفته و اوکراین با حمایت اروپا و آمریکا به دنبال آن است که کارگروه‌های ویژه و کارشناسی از سوی سازمان ملل این ادعا را بررسی کنند؛ پس یعنی مدعی هستند مدارکی در این زمینه هست. مهم‌تر از آن باید به فشار سیاسی، دیپلماتیک و رسانه‌ای اروپایی‌ها و آمریکا در این زمینه اشاره کرد که اجازه شنیده‌شدن موضع دیگری را نمی‌دهند. مجموعه این